

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОЇ СТУДІЇ «ФАНТАЗІЯ»

Важливе місце у музичному вихованні займає хорова діяльність дітей, яка в нашій державі являється рушійною силою музичного мистецтва. Хорове мистецтво – невід’ємний елемент виховання у загальноосвітніх школах, спеціалізованих музичних закладах, центрах дитячої творчості та ін. Вивчення даної теми, тобто питань хорової діяльності дасть змогу піднести хорове мистецтво на новий, вищий рівень і активно впливати через нього на особистість дитини і формувати її духовність. Часто з хоровими колективами працюють некваліфіковані вчителі і педагоги, недостатньо обізнані в специфіці певного виду роботи, чим можуть нашкодити дітям, або ж забрати в них бажання до хорового співу, тому питання хорового мистецтва варто розглядати в усіх його проявах.

Вивченню хорового співу і хорового мистецтва присвятили свою творчість такі українські композитори, педагоги і музиканти як: *М.Леонтович, О.Кошиць, В.Верховинець, М.Лисенко, К.Стеценко, К.Пігров, О.Раввінов, Л.Хлебнікова*, та ін., які розвивали і оновили традиційні уявлення про хор. Тому, жодна праця про хорове мистецтво не може обійтись без розгляду і врахування як основи їхнього наукового внеску.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей організації хорової діяльності у зразковій дитячій хоровій студії духовної пісні «Фантазія» м. Тернополя.

Щоденно у школі, або після закінчення уроків діти чимдуж поспішають на заняття у різноманітні гуртки, музичні школи, центри дитячої творчості. Багато учнів згуртовується і біля хорового класу чи гуртку. Всі ці діти мають велику жагу до співу, вони дуже чекають на початок репетиції, щоб перебувати у музиці, серед неймовірної кількості красивих музичних звуків, які треба вміти чути, навчитись розуміти і відрізняти, відтворювати їх, утворювати фрази і речення, засвоювати засоби вокально-хорової виразності і за допомогою всіх цих елементів творити музику, співати і насолоджуватись цим співом.

Кожна репетиція розвиває і виховує хориста, крім того приносить кожному вихованцю радість і задоволення від спілкування з прекрасним. Це і являється головною метою і основним завданням кожного вчителя, керівника хору, хорового гуртка [1, с. 13].

Виховання і навчання дітей є дуже важливою справою. Тому, до того як почати навчати дітей чи стати перед хором керівник повинен добре підготуватись, чітко продумати свою роботу і впевнено добиватись виконання поставленого завдання. Підготовка керівника хору до роботи з хоровим колективом полягає не тільки у бездоганному вивченні хорового твору і підготовці послідовок, а й в умінні враховувати особливості кожної дитини, що потребує індивідуального підходу до кожного, підбирати репертуар відповідно до віку і особливостей голосу дітей і ще багато важливих завдань, які впливають під час робочого процесу. Кожен промах є мінусом у роботі керівника і веде до послаблення його авторитету.

Виховний вплив на дітей можна трактувати спираючись на те, що осмислюючи музичну мову, переживаючи нотний і літературний текст певного твору, діти осмислюють явища дійсності і глибоко переживають їх. Через пісню і почуття, які вона несе, вихованці починають розуміти думки і почуття, якими живуть оточуючі їх люди, так збагачується внутрішній світ дітей [4; 5].

Навчання співу у хорі несе у собі велику мету і це не зводиться лише до грамотного виконання творів, а являє собою великий морально-естетичний заряд. Із почерговим збагаченням виконавських навичок та підвищенням майстерності співу виростає впевненість дітей у своїх силах, з’являється вміння орієнтуватись у певній ситуації, вдосконалюється вміння зважувати і робити правильний висновок в тому чи іншому питанні. Діти навчаються підпорядковуватись керівнику, вивисувати інтереси колективу над своїми і спільно реалізовувати мету колективу, а не свої бажання, навчаються співпереживати і допомагати іншим. Таким чином, із становленням дитини-хориста приходить становлення особистості.

Хорове виконання пісень потребує від дітей змоги володіти комплексом вокально-хорових навичок, елементів хорової діяльності. Лише досягнувши єдності всіх елементів вокально-хорової роботи можна виконувати хорові твори і концертувати з ними. Досягнути цих навичок можливо лише кропіткою роботою над кожним елементом зокрема. Робота над співацькими навиками полягає у виробленні правильної співацької позиції, дихання, звукоутворення, чіткої дикції, та інтонації [6, с. 80–90].

Все вище перераховане вдало поєднується у роботі і творчості Зразкової дитячої хорової студії духовної пісні «Фантазія» Центру творчості дітей та юнацтва міста Тернополя. Колектив вокально-хорової студії є носієм кращих традицій хорового співу, демонструє високий рівень майстерності, виконавської культури. Діапазон творів, які виконує хор, сягає від високохудожніх класичних творів та шедеврів народної музики до кращих творів сучасної музики композиторів різних країн, обробок а capella.

Хорова студія налічує близько 80 дітей, з яких у концертному складі є близько 30. Під час перебування у хоровавому колективі вихованці проходять декілька етапів навчання перш ніж вперше вийдуть на сцену, що сприяє виробленню впевненості у своїх силах і умінню йти до поставленої керівником мети.

Заслуги колективу – хору «Фантазія», відмічені багатьма грамотами та дипломами. Колектив визнаний в Україні та в низці європейських країн. Хор «Фантазія» є обов'язковим учасником усіх концертів і заходів міста Тернополя, бажаним гостем конкурсів і фестивалів, неодноразово йому надавалось право відкривати різні мистецькі події.

Всі заслуги і перемоги це результат багатьох репетицій, великого бажання дітей співати і праці керівників та концертмейстерів. Але, одного тільки бажання замало, діти відвідують репетиції декілька разів на тиждень, на яких серйозно готуються до майбутніх конкурсів і виступів.

Художнє виконання хорового репертуару хоровим колективом можливе лише за умови розуміння і відчуття учнями художнього образу. Це є першою і обов'язковою умовою правильного художнього співу. Проте, однієї цієї умови буде недостатньо, важливим також є вміння передати зміст і характер пісні під час співу і разом з тим володіти вокально-хоровою технікою, тобто вокально-хоровими навичками.

Вокально-хорові навички діти набувають і розвивають під час занять. Спочатку, керівник хору працює з хористами над унісонним звучанням, навичками чіткої дикції і артикуляції, вивчає з ними сольфеджіо, що дає змогу вивчати хорові партитури за допомогою сольфеджування, розуміючи всі позначки у нотах. Також, керівник хору звертає увагу на вироблення правильної співацької позиції, звукоутворення та інтонації хористів.

Велику увагу під час роботи у даному колективі приділяють виробленню правильного співацького дихання. Його тренують на засадах дихальної гімнастики Олександри Миколаївни Стрельникової, яка відома своєю користю не тільки для постави правильного дихання під час співу, а й лікувальними властивостями. Дана дихальна гімнастика сприяє виробленню правильного співочого дихання, адже під час виконання вправ вдих робиться носом і з емоцією здивування, що сприяє активізації міміки і готує резонуючі частини до подальшої роботи.

Хоровий спів є важливим засобом виховання дітей. Хорове виконання перетворює їх у дружний колектив, згруповує, організовує і дисциплінує і найголовніше – розвиває музикальні здібності вихованців, пам'ять, мислення, мовлення, сприйняття та інші психічні процеси.

Рівень і якість усього процесу розвитку музичних здібностей, головним чином, залежить від застосування правильних і дієвих методів навчання та виховання. Тому, керівник повинен постійно удосконалювати свої знання і вміння, бути готовим до пошуку та застосування нових дієвих методик.

В кожному хоровавому колективі потрібно постійно проводити вокальну роботу з метою розвитку дитячих голосів. Невід'ємною частиною якої є виховання здатності емоційно передавати музичну думку і виразно вимовляти словесний текст під час співу. Все це досягається за допомогою комплексу хорових вправ, добору репертуару з урахуванням вікових вокальних можливостей співаків, регулярного контролю за станом співацького апарату і рівнем засвоєння вокальних навичок кожним хористом, за вокальною позицією і виразністю співу під час навчання та концертного виконання різних творів [3, с. 14; 6, с. 103–105].

Працюючи з хором, керівник несе надзвичайно велику відповідальність за правильне виховання співочого голосу кожного зі своїх вихованців. Навіть найзвичайніший голос потрібно правильно направляти для подальшого його розвитку. Тому, від керівника колективу вимагається дотримання наступних вимог: бути добре обізнаним з особливостями розвитку дитячого голосу, викладач повинен володіти хорошим музичним слухом, правильно говорити, співати та розвивати і керувати дитячою увагою. Навчити дитину слухати і чути те, про що говорить керівник, що він співає і грає, можна тільки при відповідній увазі з боку дітей, а тому, з перших занять потрібно викликати у них інтерес до музики і прагнення професійно оволодіти музичним мистецтвом [2, с. 99–100].

Отже, дитячі хорові колективи є основою для розвитку хорового мистецтва загалом, тому потребують підтримки у їхній діяльності для піднесення культури на новий рівень популяризації хорового співу. Зразковий дитячий хоровий колектив духовної пісні «Фантазія» вирізняється серед інших тим, що хорові твори у його виконанні захоплюють чистотою інтонування, злагодженим ансамблевим звучанням і емоційним виконанням, а плідна діяльність колективу сприяє подальшому розвитку хорового мистецтва і піднесенню його на ще вищий рівень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янчук В. Теорія та практика роботи з дитячим хором : навч. посібник / В. Дем'янчук – Т.: СМП «Астон», 2001. – 324 с.
2. Коломоєць О. Хорознавство: навч. посібник / О. М. Коломоєць. – К.: Либідь, 2001. – 168 с.
3. Леонтович М. Практичний курс навчання співів у середніх школах України / Микола Леонтович. – К.: Музична Україна, 1989. – 136 с.
4. Раввінов О. Масова хорова робота в школі / Олександр Раввінов. – К.: Музична Україна, 1957.

5. Раввінов О. Методика хорового співу у школі / Олександр Раввінов. – К.: Музична Україна, 1969. – 248 с.
6. Хлебникова Л. Методика хорового співу у початковій школі: методичний посібник / Людмила Хлебникова. – Т.: «Богдан», 2006. – 216 с.

Цяпута М.

Науковий керівник – доц. Проців Л. Й.

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ПРО ЦЕРКОВНИЙ СПІВ

Хто співає – той двічі молиться.

св. Августин

Церковний спів завжди особливо виділявся у синкретичному з мистецької точки зору християнському обряді, оскільки саме літургійні піснеспіви вважалися невід'ємними «трансляторами» змісту сакральних текстів й засобами утвердження християнських догматів, а звідси й однією з форм самого богослужіння [2, с. 56].

У процесі дослідження ми опирались на послання митрополита Андрея Шептицького, праці М.Кривенка, Б.Кудрика, О.Мартиненка, І.Франка А.Цегельського, З.Штундер, Л.Проців.

Мета статті: окреслити погляди митрополита Андрея Шептицького на церковний спів та внесок у розвиток церковної музики.

За приписами церковного права і за багатовіковою традицією, церковне правило має бути співане. Митрополит А.Шептицький стверджував: “У співі віддає чоловік на службу Господеві свої легені, руки, коліна, ціле тіло, голос, язик, почуття краси, мелодії, ритму і гармонії, - словом, цілого себе... У співаних молитвах, передовсім же у співаному церковному правилі, подає людям свята Церква неначе доповнення євангельської проповіді... Свято відправлюване церковне правило, як і взагалі всі церковні співи, - це одна з многих форм, у яких можемо слабими своїми силами причинитися до того, щоби славилося Ім'я Всевишнього Бога, нашого небесного Отця” [4, с. 1].

Повернувшись із заслання, А.Шептицький, почав енергійно відбудовувати та укріплювати Українську греко-католицьку церкву (УГКЦ), давати лад літургійному життю, в тому числі й приділяв увагу розвитку церковного співу, як поціновувач мистецтва, так і мудрий настоятель.

У 1919 році Митрополит зібрав спеціальну нараду та запросив до переговорів кращих львівських музикантів, зокрема Бориса Кудрика та Станіслава Людкевича, який ще до Першої світової війни захопився церковною музикою та навіть опублікував кілька статей на тему церковного співу. Після повернення з російського полону С. Людкевич близько року жив і працював у Перемишлі, був керівником катедрального хору. Ймовірно, що саме в цей час композитор почав опрацьовувати хорові частини Служби Божої за партитурою перемишльської катедрі [10, с. 158].

З поверненням до Львова С. Людкевич за ініціювання митрополита Андрея розпочав серйозну працю над впорядкуванням вітчизняного фонду церковних піснеспівів. Спочатку Людкевич вів пошуки, копіював ноти церковної музики, а пізніше й планував готувати ці твори до друку, для чого була створена спеціальна видавнича секція.

Думка про створення Інституту Церковної Музики, у якому мали б зберігатись збірки нот церковних піснеспівів та проводитись наукові студії, зародилась ще у 1919 році, проте Інститут був створений лише у 1937 році. Інститут розмістився у Львові в приміщенні Студіону, а також у спеціально збудованому будинку по вул. Петра Скарги (сьогодні вул. Озаркевича) поряд з Свято-Юрською горою. Ці приміщення, створені та профінансовані Митрополитом Андреєм, з приходом червоної армії до Львова, були повністю знищені, а їх колекції швидко зникли [1, с. 259].

Неоцінним вкладом Митрополита в українську музичну культуру Галичини стало викуплення творчої спадщини Миколи Лисенка. Польський видавець Владислав Ідзіковський звернувся з листом до Андрея Шептицького з пропозицією викупити у нього творчу спадщину М. Лисенка, яка після смерті композитора була викуплена батьком видавця в родині композитора разом з правом на видання. Переговори щодо викуплення тривали 5 років і наприкінці 1937 року митрополит викупив все зібрання нот М. Лисенка (приблизно 350 творів), а також твори інших українських композиторів: К.Стеценка (близько 50 сольних та хорових творів), О.Кошиця (близько 30 сольних та хорових партитур), Я.Степового (35 сольних та хорів), П.Ніщинського (“Вечорниці” з оркестровою партитурою) та ін. Загалом А. Шептицьким було викуплено авторські права на понад 600 музичних творів [3, с. 226].

Придбання митрополитом Андреем авторських прав на усю колекцію автографів М.Лисенка та інших українських композиторів свідчить про глибоке розуміння ним культурно-історичної та мистецької цінності української музичної спадщини. Варто відзначити також той факт, що благодійний вчинок Митрополита